

De uitvoering van het Faunabeheerplan Ree 2020-2024

per 30 december 2020

1. Kaders

Faunabeheerplan

De FBE heeft het Faunabeheerplan Ree 2020-2024 op 11 februari 2020 vastgesteld. Dit faunabeheerplan is op 2 juni 2020 goedgekeurd door Gedeputeerde Staten. In dit faunabeheerplan wordt invulling gegeven aan nieuw beleid van de provincie waarbij het beheer van het ree gebaseerd wordt op een maximaal aantal toegestane aanrijdingen met reeën per jaar. De provincie gaat ervan uit dat daarmee ook schade aan overige wettelijke belangen voldoende wordt beperkt en de gezondheid van het ree in Fryslân niet in gevaar komt. Dit is een wijziging ten opzichte van voorgaande jaren waarin het beheer gericht was op een na te streven maximale populatieomvang, resulterend in een gefixeerd afschot.

Vooruitlopend op de goedkeuring van het faunabeheerplan is al een start gemaakt met het nieuwe reebeheer (reebeheer 2.0) op basis van een opdracht reebeheer 2020-2024 die de FBE op 17 december 2019 van Gedeputeerde Staten gekregen had.

Werkplannen en werkgebiedsplannen

Om invulling te geven aan het faunabeheerplan zijn in 2020 door de WBE's werkplannen voor reebeheer opgesteld. Onderlinge afstemming tussen de WBE's en met TBO's en wegbeheerders was geborgd door de benoeming door de FBE van drie werkgebiedscoördinatoren. Onder hun leiding zijn samen met de WBE's werkgebiedsplannen opgesteld voor de acht werkgebieden die in Fryslân voor reebeheer zijn aangewezen. De werkgebiedsplannen zijn adviezen aan het bestuur van de FBE met een afgewogen en op de (lokale) praktijk van het reebeheer toegespitste inhoud.

Ondanks het vele werk dat hiervoor in korte tijd is verricht bleek op 8 september 2020 dat het bestuur van de FBE deze werkgebiedsplannen niet kon vaststellen. Er waren twee belangrijke struikelblokken: het geadviseerde afschot en de zoneringskaarten bij de werkgebiedsplannen. Achteraf moet worden vastgesteld dat de werkinstructie vooraf niet duidelijk genoeg is geweest en dat zowel inhoud als proces onvoldoende duidelijk door de FBE gecommuniceerd zijn naar WBE's, TBO's, werkgebiedscoördinatoren en andere betrokken partijen. Bovendien is ook bij de FBE sprake van voortschrijdend inzicht. Dat hoort bij lerend beheren. Om in lijn te blijven met het beleid van GS en het goedgekeurde faunabeheerplan bleken een aantal aanpassingen noodzakelijk. In hoofdstuk 3 wordt nader invulling gegeven aan het afschot en in hoofdstuk 4 aan de zonering.

2. Monitoring 2020

Algemeen

De WBE's zijn verplicht om monitoringsgegevens van de populatie in hun beheergebied zorgvuldig in te voeren in het Fauna Registratie Systeem (FRS). Het gaat daarbij niet alleen om afschotgegevens, maar ook om tellingen, gegevens van valwild, inclusief die van aanrijdingen met reeën en gegevens betreffende de conditie.

Aanrijdingen en hotspots

2020 was het eerste jaar van het reebeheer 2.0. Hierbij gaat het uitsluitend om verminderen van het aantal aanrijdingen met reeën in plaats van om het beperken van de populatieomvang op basis van draagkrachtberekeningen. De Provincie wil dat de FBE het beheer zodanig inricht dat het aantal aanrijdingen met reeën per jaar op de vaste wal niet uitkomt boven de 500, op Ameland maximaal 10 en op Terschelling maximaal 5. Naast het feit dat het jaar nog niet afgelopen is, moeten aan de 635 geregistreerde aanrijdingen per 12 december 2020 nog die van RWS en PWS over het 2^e half jaar van 2020 worden toegevoegd. Duidelijk is dat in elk geval de doelen in 2020 nog niet gehaald worden (zie bijlage 1).

Dat valt ten dele te verklaren door een verbeterde registratie van aanrijdingen met reeën. In 2020 zijn met terugwerkende kracht aanrijdingsgegevens van Rijks- en Provinciale Waterstaat en gemeenten ingevoerd in FRS. Hierdoor is er sprake van een trendbreuk ten opzichte van eerdere jaren en is het gat tot het door de Provincie gestelde maximum aantal aanrijdingen vergroot. Omdat het provinciale beleid gebaseerd is op een in het verleden te laag geregistreerd aantal aanrijdingen kan worden betoogd dat hierdoor wel het inzicht in het werkelijk aantal aanrijdingen is vergroot, maar de relatieve verkeersveiligheid niet is verslechterd.

Wildaanrijdingen worden nu twee maal per jaar opgevraagd bij de wegbeheerders, gevalideerd en ingevoerd in het Fauna Registratie Systeem FRS. Op verzoek van de FBE worden deze gegevens vervolgens ingevoerd in het geografisch informatiesysteem van de Provincie. Resultaat is een kaart met alle aanrijdingen in de jaren 2017-2019. Uit deze kaart blijkt waar de 'hotspots' liggen. Een hotspot is gedefinieerd als een weggedeelte met relatief veel aanrijdingen. De absolute hoogte van het aantal aanrijdingen is dus niet bepalend voor de aanduiding als hotspot, maar kan wel bepalend zijn voor de omvang van de te treffen maatregelen (b.v. omvang van het afschot).

Voorjaargestelling

De reedichtheid, gebaseerd op de voorjaargestelling (6939 stuks, zie bijlage 1), lijkt in 2020 licht te zijn toegenomen als rekening gehouden wordt met het feit dat niet geteld is in de WBE's de Zuidoosthoek en Tytsjerksteradiel-Súd. Door corona was het niet toegestaan tijdens de voorjaargestelling met meer tellers in een auto te zitten. Opgemerkt wordt dat uitspraken over de trend van de reedichtheid alleen gedaan kunnen worden door te kijken naar de tellingen over een reeks van jaren. Over de jaren 2016-2020 lijkt er wel sprake te zijn van een stijging.

Registratie en preventie

Door de secretaris van de FBE is een ronde gemaakt langs alle wegbeheerders om te komen tot betere registratie en meer aandacht voor preventie van aanrijdingen met reeën, zie Rapport overleg wegbeheerders op de website. Voor het afhandelen van aangereden, (nog) niet dode reeën is door de FBE een valwildcoördinator benoemd.

Afschot

In 2020 is voor het eerst gewerkt met een provinciale opdracht voor reebeheer in plaats van de voorheen geldende ontheffing. Deze opdracht biedt meer mogelijkheden voor afschot door de jaarrond openstelling voor bokken en jaarlingen en de openstelling voor geiten, smalreeën, mannelijke en vrouwelijke kalveren van zowel 1 januari tot en met 31 maart als van 1 oktober t/m 31 december. Desondanks lijkt het gerealiseerde afschot achter te blijven bij dat in voorgaande jaren/2019. (959 per 12 december 2020, zie bijlage 1). Het gerealiseerde afschot bedraagt daarmee op deze datum 78% van het toegewezen afschot. Een verklaring is lastig te vinden. Mogelijk hebben extra aanwezigheid van mensen in de natuur door coronabeperkingen en het sluiten van jacht en schadebestrijding door vogelgriep een rol gespeeld, evenals het feit dat het reeafschot nu tegelijk kan plaatsvinden met de jacht op kleinwild.

Omdat vooraf lastig aan te geven was of het reebeheer 2.0 zal leiden tot meer of minder afschot dan voorheen was voor 2020 begonnen met een toewijzing van 1235 stuks afschot aan de WBE's, gelijk aan die in 2019, zie bijlage 1. Deze toewijzing heeft gefaseerd plaats gevonden, de eerste helft op 17 januari 2020, de tweede nadat door de betreffende WBE de resultaten van de voorjaarsstelling waren ingevoerd in het Fauna Registratie Systeem FRS. Voor Terschelling vond de toewijzing pas plaats op 4 december 2020.

3. Toewijzing afschot 2021

Hoogte afschot

Alle WBE's hadden gezamenlijk op basis van hun werkplannen voor 2020 een aanvraag gedaan voor afschot van in totaal 1613 dieren, terwijl de FBE toen een afschot van 1235 dieren toegewezen had, zie tabel 1.

In 2021 zal meer afschot nodig zijn dan in 2020, omdat het aantal aanrijdingen met reeën veel te hoog is. Het gemiddeld aantal aanrijdingen over de jaren 2018 – 2020 bedroeg op 12 december al 683 gevallen, terwijl het jaar 2020 nog niet om was en bovendien nog een aantal aanrijdingen op rijks- en provinciale wegen in het 2^e half jaar van 2020 ontbreken. Tegelijkertijd beseft de FBE dat het gerealiseerde afschot over 2020 achterblijft bij het toegewezen afschot (78% op 12 december 2020). Daarom heeft de FBE voor 2021 besloten om 1500 stuks afschot toe te wijzen, zie tabel 1.

WBE	Gem. aantal aanrijdingen 2018-2020*	Afschot			
		Naar verhouding aanrijdingen	Aanvraag WBE's 2020	Toewijzing 2020	Toewijzing 2021
Terschelling	3	6	55	4	6
De Middelsee	17	38	4	0	25
Midden-Ooststellingwerf	32	70	56	56	65
Aengwirden-Schoterland	42	93	120	90	93
Gaasterlân e.o.	23	51	87	54	53
Tytsjerksteradiel sud	14	30	30	15	25
De Lauwers	51	112	104	84	104
De Dongeradielen	7	15	9	9	15
Ameland	15	34	55	27	34
Om de Terpen	7	16	26	26	23
De Veenpolders	18	40	78	46	44
Midden-Opsterland	55	122	144	138	133
It Bûtenfjild	19	43	25	22	36
Beneden de Linde (FR)	25	54	120	108	90
Tsjonger en AldDjip	39	87	118	80	87
De Marne	13	29	12	9	22
Smallingerland	57	126	52	38	97
Kuinder en Linde	50	110	142	115	113
De Alde Slachte	4	8	2	0	8
Utingeradeel	51	113	50	38	88
Zuid Oost Hoek	36	80	54	47	69
De Lytse Sudwesthoeke	14	32	45	40	37
De Marren	6	14	40	33	27
Skarsterlân e.o.	52	115	125	108	115
Tusken Waed en Sted	29	63	60	48	63
Overig / Reserve	4				28
Totaal	683	1500	1613	1235	1500

* per 12 dec 2020

Tabel 1. Data reebeheer

Verdeling afschot

Op termijn wil de FBE het afschot gaan verdelen naar verhouding van het aantal aanrijdingen in de WBE's. Immers, bij een juiste zonering binnen de WBE, mag ervan worden uitgegaan dat dan het afschot het meeste bijdraagt aan de vermindering van het aantal aanrijdingen en in gelijke mate leidt tot verbetering van de verkeersveiligheid in alle WBE's.

De FBE wijkt hierin af van de geadviseerde afschotverdeling in de werkgebiedsplannen. Deze was gebaseerd op het principe van integraal beheer van de totale reepopulatie dat in het

nieuwe door GS vastgestelde beleid verlaten is en dus niet langer ten grondslag kan liggen aan de verdeling van het afschot.

Verdelen naar verhouding van het aantal aanrijdingen betekent een trendbreuk met het verleden. Maar omdat reebeheer meer gebaat is bij geleidelijkheid dan bij grote jaarlijkse schommelingen vult de FBE het verschil tussen het toegewezen afschot over 2020 en een verdeling naar aanrijdingen geleidelijk op. De koers ligt vast, maar de FBE wil de ombuiging pas aan het einde van de looptijd van het faunabeheerplan (in 2024) gerealiseerd hebben. Aan het einde van elk jaar kan aan de hand van monitoringsgegevens worden bijgestuurd. Hierbij wordt opgemerkt dat ook het (voortschrijdend driejaarlijks gemiddelde van het) aantal aanrijdingen en de verdeling daarvan over de WBE's zich in de toekomst zullen ontwikkelen. Dit heeft geleid tot de verdeling voor 2021 volgens de rechter kolom in figuur 1.

Voor de WBE Terschelling is de toewijzing direct naar verhouding van het aantal aanrijdingen, omdat hier geen toewijzing voor het gehele jaar had plaatsgevonden. De WBE's De Alde Slachte en De Middelsee hadden tot dusver geen afschot. In de eerst is ook direct naar verhouding van het aantal aanrijdingen toegewezen, in de laatste wordt dit als een te grote sprong beschouwd om direct te kunnen realiseren en wordt dit ook gefaseerd opgebouwd.

Een meer gedetailleerde beschrijving van de toewijzing staat in bijlage 4.

Reserve

Uit tabel 1 blijkt dat de FBE voor 2021 nog 28 stuks afschot reserve heeft gehouden. Deze reserve is bestemd voor die WBE's wier toegewezen afschot lager is dan het afschot naar verhouding van het aantal aanrijdingen (3^e kolom in tabel 1) en wier toewijzing op dat moment gerealiseerd is. Hierbij wordt opgemerkt dat het in FRS geregistreerde aantal aanrijdingen over 2020 nog zal oplopen door aanrijdingen na 12 december 2020 en door het toevoegen van aanrijdingsgegevens van RWS en PWS over de laatste maanden van 2020. Op basis daarvan zal de FBE begin 2021 het voortschrijdend gemiddelde over de jaren 2018-2020 definitief vaststellen.

Geslacht en leeftijd

De verdeling van het afschot over bokken en geiten en naar leeftijd van de dieren laat de FBE over aan het inzicht van de WBE's. Daar is de kennis en ervaring om die dieren te schieten welke het meeste gevaar opleveren voor het verkeer.

4. Zoneringskaart

Inleiding

Conform het Faunabeheerplan Ree moet de provincie **in het kader van de verkeersveiligheid** ingedeeld worden in 4 zones:

- Zone 1 geen afschot, want geen relatie met verkeersveiligheid
- Zone 2 een (al dan niet tijdelijke) nulstand

- Zone 3 Intensief afschot
- Zone 4 Verlagen populatiedichtheid om verspreiding naar hotspots of nieuwe hotspots te voorkomen.

Doel en middelen

Het borgen van de verkeersveiligheid is bepalend voor de zonering. Het doel is om jaarlijks maximaal 500 aanrijdingen op het vasteland, maximaal 5 op Terschelling en maximaal 10 op Ameland te hebben. **De zoneringskaarten zoneren het beheer, dus niet alleen het afschot, maar ook de preventie. Bij een zo efficiënt mogelijk afschot gaat het om zo klein mogelijke aantallen door een slimme keuze van locatie, tijdstip, geslacht en leeftijd, het gaat immers om een beschermd dier.**

Gevolgen

Elke grondgebruiker kan zelf besluiten over het wel of niet laten schieten van reeën op zijn grond, voor zover die buiten zone 1 ligt, mits het collectieve doel van verminderen van het aantal aanrijdingen gehaald wordt. Dit vergt overleg tussen betrokken partijen. Dergelijke situaties kunnen zich onder andere voordoen in bepaalde natuurgebieden als de betreffende TBO daarbinnen geen afschot wenst. Gedacht kan worden aan het werken met rasters, het zoneren van recreatie en aan afschot van uittredende dieren op naastliggende percelen.

Proces

Elke WBE heeft op haar eigen manier een voorzet gegeven aan de zonering. Dat was ook de bedoeling, want de zonering hangt af van de situatie ter plaatse. Die is het best bekend bij de WBE, zoals aard van de hotspot, biotoop, gedrag van de reeën ter plaatse en uitvoeringspraktijk van de bejaging. Omdat deze voorzet niet in alle gevallen voldeed aan de verwachtingen van het bestuur heeft het secretariaat van de FBE de zoneringskaarten aangepast, zie bijlage 2; meer gedetailleerde kaarten staan op de website van de FBE. Daarbij zijn:

- De zonegrenzen volgens de voorzet van de WBE's van augustus (WBE De Marren oktober) als uitgangspunt genomen; Daardoor waren de zoneringskaarten (versie augustus 2020; WBE De Marren oktober 2020) nog onvoldoende consistent en sloten deze niet aan op de verwachting.
- Topografische lijnen als zonegrenzen gehanteerd. Zonegrenzen moeten in het veld goed herkenbaar zijn, anders is het gevoerde beheer daar niet 'afrekenbaar';
- Zones van aangrenzende WBE's moeten op logische wijze aansluiten;
- Opmerkingen van het bestuur FBE verwerkt. Deze worden in het vervolg per zone weergegeven.

Zonering

1. geen afschot, want geen relatie met verkeersveiligheid

Gelet op het provinciale uitgangspunt dat verkeersveiligheid de enige reden is voor reebeheer wordt een gebied zone 1, tenzij aangetoond kan worden dat er een relatie met de verkeersveiligheid is. In de praktijk is dat laatste in de meeste delen van Fryslân het geval.

Uitzonderingen zijn grotere meren met oeverzones, (schier)eilandjes en delen van de Waddeneilanden. In WBE's met een hoog aantal aanrijdingen en een diffuse ligging van hotspots komt deze zone vaak niet voor. In gebieden met een (nog) lage dichtheid van reeën, zoals De Marne, De Alde Slachte en De Middelsee had een substantieel deel in de voorzet van de betreffende WBE's deze aanduiding gekregen; gelet op de definities zijn dergelijke gebieden zone 4, waarbij het erom gaat nieuwe hotspots te voorkomen. Afschot binnen zone 1 is alleen mogelijk in het kader van de zorgplicht.

2. een (al dan niet tijdelijke) nulstand in het kader van de verkeersveiligheid

In een zone 2 wordt, in tegenstelling tot zone 3, geen bestand van reeën nagestreefd. Dat is bij voorbeeld het geval in gebieden tussen drukke verkeersaders. Zone 2 gebieden zijn met het oog op de verkeersveiligheid ongeschikt als leefgebied voor reeën omdat bij verstoring of bij vertrek uit een dergelijk gebied geen andere uitweg bestaat dan het oversteken van belangrijke infrastructuur. Reeën moeten daarom uit zone 2 worden geweerd en dieren die er verschijnen moeten daarom zo spoedig mogelijk worden geschoten. Voor WBE's is afschot het voornaamste beheermiddel om verkeersveiligheid te kunnen beïnvloeden. **Voor de WBE's is er qua intensiteit van afschot geen verschil tussen zone 2 en zone 3. Naast afschot dient bij zone 2 ook zwaar ingezet te worden op preventie, bij voorbeeld door het afrasteren van een hotspot. De wegbeheerders zijn daarvoor primair verantwoordelijk** en dat vergt overleg en dus tijd. Zone 2 was tot dusver door geen enkele WBE ingevuld. De FBE heeft om te beginnen als zone 2 aangewezen de vliegbasis Leeuwarden, het gebied tussen de A32 en de spoorlijn van Akkrum tot de kruising met de A7, de strook ten zuiden van de A7 tussen Sneek en Scharsterbrug en de A6 bij het Tjeukemeer. In 2021 zal de FBE hierover in overleg treden met de wegbeheerders om hen te wijzen op de noodzaak van preventie.

3. Intensief afschot in het kader van de verkeersveiligheid

Zone 3 ligt nabij hotspots. Er wordt gestreefd naar een relatief lage stand van reeën welke het verkeer uit ervaring mijden. Het beheer is er om die reden intensief en gericht op het schieten van in elk geval de aanwas van de populatie. WBE's met een hoge reedichtheid en een fijnmazige wegenstructuur met als gevolg diffuse hotspots hebben veel zone 3-gebied. Hierbij wordt opgemerkt dat op veel plaatsen binnen deze zone wettelijk of veiligheidshalve niet geschoten kan worden door de aanwezigheid van bebouwde kommen, lintbebouwing, etc. **Aanduiding als zone 3 betekent dan ook niet dat er overal binnen deze zone afschot moet plaatsvinden, als het maar op plaatsen binnen deze zone gebeurt waarmee de hotspots beschermd kunnen worden. De WBE's weten waar het wel en niet kan en overleggen met grondgebruikers en terreineigenaren.** De Provincie heeft bepaald dat het meeste afschot moet plaatsvinden nabij hotspots. De FBE vertaalt dit dat tenminste 50% van het afschot gerealiseerd moet worden in zones 2 en 3. Het is dus van belang dat zones 3 goed gelokaliseerd zijn en voldoende omvang hebben. De FBE heeft daarom in een aantal WBE's de zones 3 uitgebreid.

4. Verlagen populatiedichtheid om verspreiding naar of nieuwe hotspots te voorkomen

De mate van voorkomen van zones 4 vertoont eveneens grote verschillen tussen de WBE's. Naar verwachting kunnen deze deels verklaard worden uit verschillen in openheid tussen landschappen, maar een nadere beschouwing blijft nodig. Afschot in zone 4 is slechts een middel om verspreiding naar hotspots of het ontstaan van nieuwe hotspots te voorkomen.

Stedelijk gebied

Binnen bebouwde kommen mag het geweer niet voor beheer gebruikt worden. Bebouwd gebied is niet apart onderscheiden op de zoneringskaart, behalve (een deel van) het stedelijk gebied van Leeuwarden dat al onderscheiden was in het GIS-bestand van de provincie. De zonegrenzen zijn elders door bebouwd gebied heen getrokken.

Status van de zoneringskaart

Het bestuur van de FBE heeft met inachtneming van deze wijzigingen ingestemd met de zoneringskaart. WBE's en TBO's zijn in november geïnformeerd over de aanpak en nadere uitleg is gegeven op 3 december. Van een aantal WBE's zijn nadien nog reacties ontvangen. De in bijlage 4 groen gemarkeerde WBE's hebben ingestemd met de zoneringskaart, de geel gemarkeerde WBE's hebben zich hier nog niet over uitgelaten en de rood gemarkeerde WBE's zijn op dit moment niet akkoord. Met een aantal WBE's zijn nog afspraken gemaakt over beperkte wijzigingen in de zoneringskaart welke alsnog zullen worden doorgevoerd.

Omdat de werkplannen volgens het faunabeheerplan de verantwoordelijkheid zijn van de WBE's en zij daarmee verantwoordelijk zijn voor de realisatie ervan heeft de FBE besloten ook aan die WBE's die nog niet hebben ingestemd met de zoneringskaart het vertrouwen te schenken om te laten zien dat zij met het hun toegewezen afschot het aantal aanrijdingen binnen hun WBE weten terug te dringen in 2021. Niet toegestaan kan echter worden dat er afschot plaats gaat vinden binnen door de FBE als zone 1 aangemerkte gebieden. Uit de monitoring via FRS zal blijken waar het afschot heeft plaatsgevonden en de mate waarin dit te relateren is aan hotspots.

5. Evaluatie

Naar aanleiding van het vorige hoofdstuk wordt opgemerkt dat het uiteindelijk niet zo zeer gaat om de hoogte van het **toegewezen** afschot, als wel om het **op de juiste plaats gerealiseerde** afschot.

Aanrijdingen en afschot worden gemonitord in FRS. Ook deze gegevens worden, net als de zoneringskaarten, verwerkt in GIS. Daarmee kan de FBE aan het einde van een beheerjaar vaststellen welk afschot heeft plaatsgevonden binnen de verschillende zones en meer specifiek of aan het einde van een jaar tenminste 50% van het gerealiseerde afschot heeft plaatsgevonden in zones 2 en 3. Dan kan ook worden vastgesteld welk effect dit beheer had

op het aantal aanrijdingen. Dat geldt ook voor in FRS vastgelegde gegevens over geslacht, leeftijd en conditie. In het kader van lerend beheren kunnen afschot en zonering jaarlijks worden bijgesteld, zie bijlage 3.

Het GIS gaat ook meer inzicht bieden in het aantal aanrijdingen per onderscheiden hotspot en de ontwikkeling daarin. Op termijn biedt dit mogelijkheden om hotspots scherper te definiëren (aantal aanrijdingen per weglengte en afhankelijk van de ree-dichtheid). Ook dat is lerend beheren.

6. Preventie

Preventie heeft nu een prominente plaats in de werkplannen. Eigenlijk zijn preventieve maatregelen geen taak voor de WBE's, maar voor de wegbeheerders. Toch zijn deze wel nodig om de plannen bestand te krijgen voor rechterlijke toetsing. Sommige WBE's zijn al in meer of mindere mate in overleg met wegbeheerders en grondeigenaren langs hotspots over preventieve maatregelen. De FBE zal in 2021 overleggen met de wegbeheerders over preventieve maatregelen ter bescherming van zones 2.

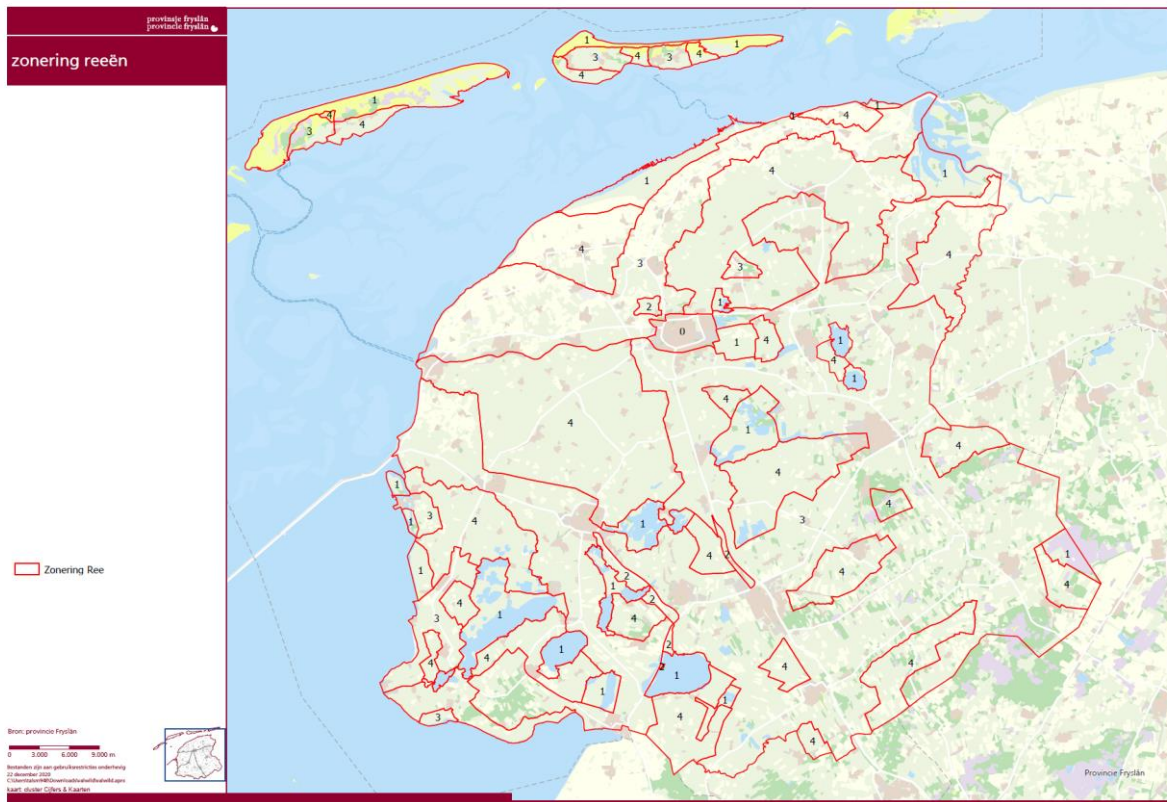
In het algemeen wil de FBE nogmaals wijzen op de besproken maatregelen in het faunabeheerplan zelf en in de 'Rapportage Overleg met wegbeheerders' over aanrijdingen met fauna (zie de website van de FBE). Belangrijke conclusie is dat de werking van een aantal preventieve maatregelen (b.v. wildspiegels) niet eenduidig is bewezen, althans niet over langere tijd. Vooralsnog wenst de FBE vast te houden aan de conclusies uit literatuur. Dit heeft tot gevolg dat niet eerst alle mogelijke preventieve maatregelen (opnieuw) behoeven te worden onderzocht voordat tot afschot kan worden overgegaan.

Wel is het goed om na te gaan wat lokaal mogelijk is, zoals bij voorbeeld het zoneren van verontrusting door recreanten/honden en het oogsten van maispercelen vanaf de wegzijde. Ook is het nuttig om in overleg met de wegbeheerder na te gaan welke beheermaatregelen in bermen mogelijk zijn, maar de FBE wil er met nadruk op wijzen dat reebeheer slechts een van de vele aspecten is waar mee rekening gehouden moet worden bij (ecologisch) bermbeheer. Indien inrichtings- en beheersmaatregelen langs wegen worden getroffen is het belangrijk dat die ook gemonitord worden.

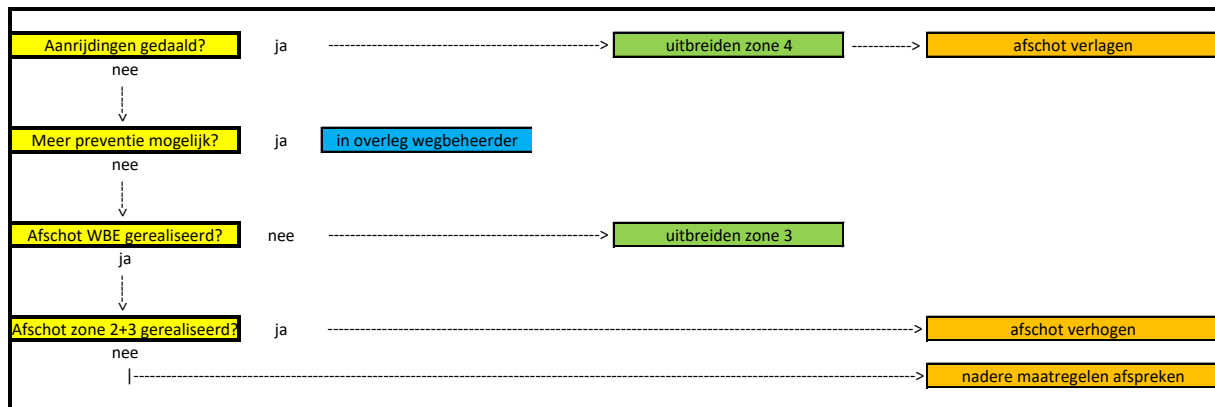
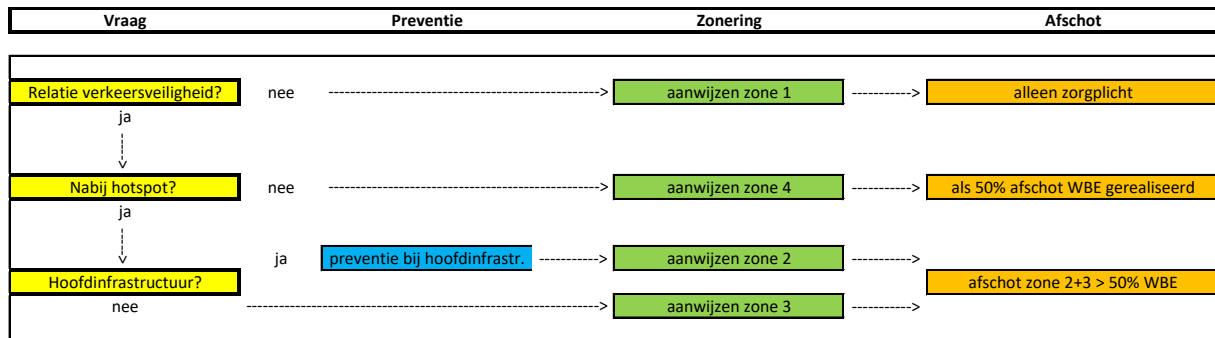
Bijlage 1. Overzicht reebeheer in de afgelopen jaren

WBE			Telling					Aanrijdingen					Toewijzing afschot					Gerealiseerd afschot												
nr	naam	Werkgebied	Opp in ha	2016	2017	2018	2019	2020	2015	2016	2017	2018	2019	2020*	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020*		
19	Terschelling	1	8754	194	123	87	60	90	3	4	6	1	2	5	60	35	89	0	0	0	4	51	21	59	0	0	0			
22	De Middelsee	4	18247			0	78	131	4	3	3	11	26	14	0	0	0	0	0	0	0									
28	Midden-Ooststellingwerf	8	4914	186	158	191	184	166	13	23	37	45	31	19	85	30	76	53	56	56	56	50	17	57	47	52	54	44		
34	Aengwirden-Schoterland	7	11957	303	382	406	366	410	26	20	51	50	40	36	125	42	107	87	87	90	90	97	38	93	84	85	88	84		
58	Gaasterlân e.o.	5	10327	218	195	293	189	294	20	23	17	18	30	21	85	25	63	49	52	54	44	16	53	47	48	50	34			
109	Tytsjerksteradiel sud	6	9835	270	307	315	402		10	2	13	7	17	17	21	7	16	9	9	18	15	19	6	15	9	9	15	2		
116	De Lauwers	6	24171	659	686	769	877	844	10	18	41	48	60	44	103	38	96	81	75	84	84	79	34	87	72	68	81	73		
117	De Dongeradielen	3	16691	77	63	82	231	100	8	6	8	6	4	10	10	5	10	0	6	9	9	2						1	6	3
160	Ameland	2	5860	134	158	182	197	275	5	15	11	13	21	12	55	27	61	0	20	27	27	29	17	44				20	27	24
176	Om de Terpen	3	14899	186	202	218	200	194	4	10	9	10	7	5	11	4	10	19	19	26	26	4	4	10	18	19	26	18		
190	De Veenpolders	5	9777	265	265	303	221	484	31	15	15	14	21	19	73	20	49	42	44	46	46	34	14	45	42	42	43	34		
193	Midden-Opsterland	7	11247	553	475	581	507	493	22	31	36	44	69	53	160	70	178	135	131	138	138	114	60	145	129	130	138	120		
195	It Bûtenfjild	6	14137	251	250	244	217	256	11	14	14	12	33	13	20	6	16	15	15	22	22	12	3	8	14	13	18	3		
197	Beneden de Linde (FR)	8	9337	326	292	430	379	356	24	15	20	21	27	26	115	55	140	111	106	108	108	105	51	119	98	99	101	91		
206	Tsjonger en AldDjip	7	11655	450	387	543	486	502	16	15	75	40	40	38	140	40	99	76	80	80	80	98	37	82	72	75	76	56		
244	De Marne	4	16578	37	76	100	80	78	1	4	3	15	11	13	4	2	3	3	3	10	9							3	9	4
247	Smallingerland	7	11360	312	275	344	348	356	14	25	34	53	54	64	32	12	30	33	34	38	38	22	10	30	33	34	37	35		
250	Kuinder en Linde	8	11350	492	437	551	464	478	49	33	46	44	65	41	150	60	153	111	111	115	115	115	47	119	109	108	113	101		
255	De Alde Slachte	4	12061			22	29	28					8	2	1	0	0	0	0	0	0									
267	Utingeradeel	7	14332	205	254	267	276	311	22	18	25	55	56	42	61	18	46	37	38	38	38	47	17	40	36	36	37	31		
286	Zuid Oost Hoek	8	8820	267	259	275	250		14	26	36	32	27	50	90	25	43	47	45	47	47	52	17	40	40	39	38	28		
303	De Lytse Sudwesthoeke	5	20381	249	204	187	181	224	14	24	14	10	23	10	42	15	38	37	40	40	40	35	15	33	34	34	39	27		
355	De Marren	5	15803	106	112	106	110	96	17	6	5	10	7	2	40	20	51	33	33	33	33	32	17	37	28	32	32	25		
416	Skasterlan e.o.	5	25937	440	387	482	438	514	29	27	41	36	68	52	135	47	120	106	102	108	108	107	44	114	97	99	99	82		
437	Tusken Waed en Sted	3	24971	236	216	224	221	259	21	28	23	24	34	28	43	20	51	47	48	48	48	35	17	48	46	40	45	40		
Overig											3	1	1	10		12														
Totaal			343400	6416	6163	7202	6991	6939	388	408	584	628	785	635	1672	623	1545	1131	1154	1235	1235	1183	502	1286	1057	1086	1172	959		
*	per 12 dec 2020																													

Bijlage 2. overzichtskaart zonerings

Bijlage 3. Schema aanwijzing zones en evaluatie

Bijlage 4. Toewijzing afschot 2021

Alle WBE's hebben in 2020 gezamenlijk op basis van hun werkplannen een aanvraag gedaan voor afschot van in totaal 1613 dieren (zie tabel, witte kolom 4^e van rechts).

In 2021 zal meer afschot nodig zijn dan in 2020, omdat het aantal aanrijdingen met reeën veel te hoog is. Tegelijkertijd beseft de FBE dat het gerealiseerde afschot over 2020 achterblijft bij het toegewezen afschot van 1235 dieren (zie tabel 1, geel gemarkeerde kolom, 4^e van links). Daarom heeft de FBE voor 2021 besloten om 1500 stuks afschot toe te wijzen. De verdeling van de wildmerken over de WBE's blijkt uit de rechter, groene kolom in tabel 1.

WBE		Gem. aantal aanrijdingen 2018-2020*	Afschot 2020			Toewijzing Afschot 2021			
Nr	Naam		Toe-wijzing 2020	Gerea-liseerd*	% gere-a-liseerd *	Aanvraag WBE's	in verhoudi-ng aanrijdin-gen 2018-2020	Bij geleidelijk e aanpassin-g	Toewijzin-g 2021
19	Terschelling	3	4	0	78%	55	6	5	6
22	De Middelsee	17	0		78%	4	38	25	25
28	Midden-Ooststellingwerf	32	56	44	79%	56	70	65	65
34	Aengwirden-Schoterland	42	90	84	93%	120	93	92	93
58	Gaasterlân e.o.	23	54	34	63%	87	51	53	53
109	Tytsjerksteradiel sud	14	15	2	13%	30	30	25	25
116	De Lauwers	51	84	73	87%	104	112	103	104
117	De Dongeradielen	7	9	3	33%	9	15	13	15
160	Ameland	15	27	24	89%	55	34	32	34
176	Om de Terpen	7	26	18	69%	26	16	23	23
190	De Veenpolders	18	46	34	74%	78	40	44	44
193	Midden-Opsterland	55	138	120	87%	144	122	133	133
195	It Bûtenfjild	19	22	3	14%	25	43	36	36
197	Beneden de Linde (FR)	25	108	91	84%	120	54	90	90
206	Tsjonger en AldDjip	39	80	56	70%	118	87	85	87
244	De Marne	13	9	4	44%	12	29	22	22
247	Smallingerland	57	38	35	92%	52	126	97	97
250	Kuinder en Linde	50	115	101	88%	142	110	113	113
255	De Alde Slachte	4	0		78%	2	8	5	8
267	Utingeradeel	51	38	31	82%	50	113	88	88
286	Zuid Oost Hoek	36	47	28	60%	54	80	69	69
303	De Lytse Sudwesthoeke	14	40	27	68%	45	32	37	37
355	De Marren	6	33	25	76%	40	14	27	27
416	Skarsterlân e.o.	52	108	82	76%	125	115	113	115
437	Tusken Waed en Sted	29	48	40	83%	60	63	58	63
Overig/ Reserve		4						48	28
Totaal		683	1235	959	1	1613	1500	1500	1500

* per 12 dec 2020

De toewijzing van het afschot in 2019, en daarmee ook in 2020 was gebaseerd op populatiebeheer en niet op aanrijdingen. Dit blijkt b.v. uit een vergelijking van de WBE's

Tytsjerksteradiel-Súd en De Lytse Súdwesthoeke. Deze hadden gemiddeld over de periode 2018-2020 allebei 14 aanrijdingen, maar het toegewezen afschot bedroeg 15 respectievelijk 40 stuks. Bij een reebeheer gericht op terugdringen van het aantal aanrijdingen had het toe te wijzen afschot in beide WBE's vrijwel gelijk moeten zijn. Dit vergt een aanzienlijke ombuiging.

Meer in lijn met de uitgangspunten van het provinciale beleid is om de 1500 stuks afschot te verdelen naar het gemiddeld aantal aanrijdingen over de laatste 3 jaren per WBE. Immers, bij een juiste zonering binnen de WBE, mag ervan worden uitgegaan dat dan het afschot het meeste bijdraagt aan de vermindering van het aantal aanrijdingen met reeën. Om een indruk te krijgen tot welke verdeling een geheel door aanrijdingen gestuurde verdeling zou leiden zijn in tabel 1 (geel gemarkeerde 3^e kolom van rechts) 1500 stuks afschot verdeeld naar evenredigheid van het voortschrijdend gemiddelde aantal aanrijdingen over 2018-2020. Bij een dergelijke verdeling zou het gerealiseerde afschot in alle WBE's in theorie leiden tot een gelijke verbetering van de verkeersveiligheid. Uiteraard vallen hierbij direct een aantal kanttekeningen te maken. In de eerste plaats was het jaar 2020 nog niet om toen deze berekening gemaakt werd en ontbraken bovendien nog een aantal aanrijdingen op rijks- en provinciale wegen. In de tweede plaats schrijdt het driejaarlijks gemiddelde voort. Dat betekent dat het toe te wijzen afschot in 2024 bepaald zal worden door het gemiddelde van de aanrijdingen over 2021-2023.

Op termijn wil de FBE het afschot gaan verdelen naar verhouding van het aantal aanrijdingen in de WBE's. Immers, bij een juiste zonering binnen de WBE, mag ervan worden uitgegaan dat dan het afschot het meeste bijdraagt aan de vermindering van het aantal aanrijdingen en in gelijke mate leidt tot verbetering van de verkeersveiligheid in alle WBE's.

De FBE wijkt hierin af van de geadviseerde afschotverdeling in de werkgebiedsplannen. Deze was gebaseerd op het principe van integraal beheer van de totale reepopulatie dat in het nieuwe door GS vastgestelde beleid verlaten is en dus niet langer ten grondslag kan liggen aan de verdeling van het afschot.

Verdelen naar verhouding van het aantal aanrijdingen betekent een trendbreuk met het verleden. Maar omdat reebeheer meer gebaat is bij geleidelijkheid dan bij grote jaarlijkse schommelingen vult de FBE het verschil tussen het toegewezen afschot over 2020 en een verdeling naar aanrijdingen geleidelijk op, zie tabel 2^e kolom van rechts. De koers ligt vast, maar de FBE wil de ombuiging pas aan het einde van de looptijd van het faunabeheerplan (in 2024) gerealiseerd hebben. Aan het einde van elk jaar kan aan de hand van monitoringsgegevens worden bijgestuurd. Hierbij wordt opgemerkt dat ook het (voortschrijdend driejaarlijks gemiddelde van het) aantal aanrijdingen en de verdeling daarvan over de WBE's zich in de toekomst zullen ontwikkelen.

Dit heeft geleid tot de verdeling voor 2021 volgens de groene rechter kolom in de tabel. Voor de WBE Terschelling is de toewijzing direct naar verhouding van het aantal aanrijdingen, omdat hier geen toewijzing voor het gehele jaar had plaatsgevonden. De WBE's De Alde Slachte en De Middelsee hadden tot dusver geen afschot. In de eerst is ook direct naar

verhouding van het aantal aanrijdingen toegewezen, in de laatste wordt dit als een te grote sprong beschouwd om direct te kunnen realiseren en wordt dit ook gefaseerd opgebouwd.

Uit tabel 1 blijkt dat de FBE voor 2021 nog 28 stuks afschot reserve heeft gehouden. Deze reserve is bestemd voor die WBE's wier toegewezen afschot lager is dan het afschot naar verhouding van het aantal aanrijdingen (3^e kolom in tabel 1) en wier toewijzing op dat moment gerealiseerd is. Hierbij wordt opgemerkt dat het in FRS geregistreerde aantal aanrijdingen over 2020 nog zal oplopen door aanrijdingen na 12 december 2020 en door het toevoegen van aanrijdingsgegevens van RWS en PWS over de laatste maanden van 2020. Op basis daarvan zal de FBE begin 2021 het voortschrijdend gemiddelde over de jaren 2018-2020 definitief vaststellen.

De kleuren in de 2^e kolom van de tabel hebben de volgende betekenis:

	WBE (nog) niet akkoord met zonering
	nog geen reactie WBE op zonering
	WBE akkoord met zonering